

Skúsenosti z Česka

Ďalšie z pravidelných stretnutí predstavi- teľov Slovenskej akadémie vied a Akade- mie vied České republiky bolo uprostred septembra v Prahe. Za SAV sa na stretnu- tí zúčastnili členovia Predsedníctva SAV Pavol Siman, Marek Radvanský a riadi- teľ Centra spoločných činností SAV Lukáš Demovič. S českými kolegami diskutova- li o možnostiach v oblasti strategického riadenia akadémie vied, otvorenej aka- démie, ako aj o možných spoločných ak- tivitách v oblasti marketingu. Dôvodom návštevy bola aj možnosť reorganizá- cie štruktúry Centra spoločných činností SAV pred prechodom na formu verejnej výskumnej inštitúcie, ktorý bude prvé- ho januára. Hostitelia predstavili zástup- com SAV činnosť Strediska spoločných činností AV ČR, diskutovali o finančnom a marketingovom nastavení kongreso- vých centier, hotelových a reštauračných zariadení a popularizačných a mediál- nych aktivitách centra. Zástupcovia SAV sa zúčastnili aj na slávnostnom krste pub- likácie NEZkreslená veda, ktorá je príkla- dom v oblasti diseminácie a vzdeláva- nia hlavne mladších vekových skupín. V rámci tejto aktivity prebehla aj krátka neformálna diskusia s predsedníčkou AV ČR Evou Zažímalovou. (gal)

Pozornosť industriálnym pamiatkam

Spoločný projekt *Industriál – kolekcia in- dustriálnych pamiatok* je jednou z naj- novších aktivít oddelenia architektúry His- torického ústavu SAV a združenia Čierne diery. Projekt vznikol ako súčasť verej- nej online databázy modernej architek- túry Slovenska register-architektury.sk. Kolekcia spája industriálne stavby z regis- tra architektúry a portfólia Čiernych diery. Združenie Čierne diery sa od roku 2014 venuje popularizácii architektúry. In- dustriálne objekty, známe z umeleckých gra- fík a kníh Čiernych diery, ale aj iných data- báz fotografií, postupne rozširujú Register architektúry. V zbierke je teraz 25 objek- tov. Je nesporné, že industriál zohral dôle- žitú úlohu vo vývoji modernej architek- túry na Slovensku pri využití inovátorských konštrukcií a materiálov, ale aj v použití formálnych výrazových prostriedkov ar- chitektúry v zmysle redukcie ornamentu či v premýšľaní nových funkčných celkov – priemyselných areálov. Online databáza Register architektúry vznikla v spoluprá- ci s lab.SNG (platforma Slovenskej národ- nej galérie, ktorá skúma možnosti využitia digitálnych technológií v galerijnej a mu- zeálnej praxi). V súčasnosti obsahuje 381 architektonických objektov a profily 145 architektov. Teoretici architektúry zo Slo- venskej akadémie vied plánujú prepojenie registra s databázami platformy webume- nia.sk a so zbierkami architektúry Sloven- skej národnej galérie. (kg)

SCHVÁLILI PROGRAMOVÉ VYHLÁSENIE PREDSEDNÍCTVA SAV

Snem SAV na svojom zasadnutí začiatkom októbra schválil Programové vyhlásenie Pred- sedníctva SAV na funkčné obdobie 2021 až 2025. Zároveň prerokoval a s pripomienkami schválil návrh postupu rozpisu mzdových prostriedkov vedeckých organizácií na rok 2022. Zasadnutie Snemu SAV sa konalo online.

Na úvod hovoril predseda SAV prof. Pavol Šajgalík o súčasnej situácii v SAV. Informáciu, v ktorej osobitne vyzdvihol bezproblémové schválenie noviel zákona o verejnej výskumnej inštitúcii a zákona o SAV v Národnej rade SR, vzal Snem SAV na vedomie.

Programové vyhlásenie Predsedníctva SAV vychádza zo všeobecných odporúčaní Me- dzinárodného poradného výboru SAV, z dokumentu *Iniciatíva – Vízia pre znalostnú spo- ločnosť a lepšie Slovensko*, ktorý pripravila Učená spoločnosť Slovenska, z programového dokumentu *Stratégia SAV 2030* a z programových téz zvolených kandidátov na členov Predsedníctva SAV na obdobie 2021 až 2025. Sústreďuje sa na zlepšenie podmienok na vý- skum v Slovenskej akadémii vied, ako aj na zvýšenie užitočnosti akadémie pre spoločnosť a rozšírenie možností spolupráce vo vede a výskume na všetkých úrovniach. Zahŕňa spolu- prácu s vysokými školami, spoločenskou a hospodárskou sférou, zlepšenie systému vzde- ľávania a popularizáciu výsledkov Slovenskej akadémie vied. V neposlednom rade chce Predsedníctvo SAV posilniť postavenie SAV v európskom a svetovom výskumnom priestore. (Text dokumentu v ďalšom čísle časopisu *Akadémia/Správy SAV*.)

Po prerokovaní Snem SAV s pripomienkami schválil návrh postupu rozpisu mzdových prostriedkov vedeckých organizácií na rok 2022.

(an)

VESMÍRNA SONDA PRI MERKÚRE

Po troch rokoch letu sa druhého októbra o 1.34 h stredoeurópskeho času sonda BepiColombo priblížila k planéte Merkúr. Preletela okolo nej vo vzdialenosti 200 kilometrov. Bol to prvý zo série šiestich naplánovaných blízkych preletov.

K vývoju a konštrukcii vedeckého prístrojového príslušenstva sondy prispela aj Sloven- ská akadémia vied a slovenské technologické firmy. Súčasťou vedeckého nákladu sondy je aj komplexná časticová aparátúra SERENA (*Search for Exospheric Refilling and Emitted Na- tural Abundances*) a jej takzvaná iónová kamera PICAM (*Planetary Ion CAMera*), na ktorej konštrukcii sa podieľali vedci z košického Ústavu experimentálnej fyziky SAV.

„PICAM je hmotnostný spektrometer, ktorý dokáže analyzovať atómy uvoľňované, io- nizované a unikajúce do kozmu z povrchu Merkúra. Deje sa to pod vplyvom intenzívne- ho slnečného žiarenia, ktorému je planéta vystavená. Analýza týchto unikajúcich atómov

ING. JÁN BALÁŽ, PH.D., Z ÚSTAVU EXPERIMENTÁLNEJ FYZIKY SAV

prinesie cenné poznatky o po- vrchovom zložení planéty,“ vy- svetľuje jeden z konštruktérov spektrometra Ing. Ján Baláž, PhD., z Ústavu experimentálnej fyziky SAV (*Akadémia/Správy SAV* 6/2019, Ján Baláž členom *Medzinárodnej astronomickej akadémie*).

Na príprave misie sa po- dieľal v spolupráci s írskymi a rakúskymi vedeckými inšti- túciami, pričom dôležité me- chanické časti kamery PICAM vyrobila slovenská technologic- ká firma Q-Products. Počas pre- letu boli aktivované prakticky všetky vedecké prístroje vráta- ne komplexu SERENA.

Veľkou technologickou výzvou misie bola spoľahlivá práca vedeckých aparátov v teplot- ne a radiačne nehostinnom prostredí, keďže pri Merkúre je slnečné žiarenie až desaťkrát intenzívnejšie ako na Zemi.

Sonda BepiColombo vyštartovala v októbri 2018. Je pomenovaná na počesť talianskeho astronóma Giuseppe 'Bepi'Colomba a jej cieľom je významne rozšíriť poznatky o formovaní slnečnej sústavy a vývoji planét v blízkosti materskej hviezdy.

(w) | Foto: Katarína Gáliková